

IJBEMP

BUSINESS
ECONOMICS
AND
MANAGEMENT
PERSPECTIVES

International Journal of Business, Economics and Management Perspectives

Uluslararası İşletme, Ekonomi ve Yönetim Perspektifleri Dergisi

ISSN: 2458-8997

Yıl: 1, Sayı: 2, Mart 2016, s. 17-27

Yrd. Doç. Dr. Sevil GEMRİK

Bülent Ecevit Üniversitesi, Çaycuma Meslek Yüksekokulu, sevilgemrik@beun.edu.tr

Prof. Dr. Levent AYTEMİZ

Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, leventaytemiz@karabuk.edu.tr

FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI VE KORSAN YAYINCILIK¹

---

¹ Bu çalışmaya Yrd. Doç. Dr. Levent AYTEMİZ danışmanlığında Sevil GEMRİK'in "Fikri Mülkiyet Hakları Bağlamında Korsan Yayıncılığın Ekonomi Politikası" başlıklı yüksek lisans tez çalışması temel oluşturmuştur (Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye ABD, 2008).

FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI VE KORSAN YAYINCILIK

Öz

Teknolojinin gelişmesi ile her alanda olduğu gibi fikri mülkiyet alanında da önemli gelişmeler söz konusu olmuştur. Bu çalışmada özellikle son yıllarda giderek artan korsan yayıncılığın mevcut durumu fikri mülkiyet hakları açısından incelenmiştir.

Genel olarak fikri mülkiyet hakları, fikri çaba ve zekânın ürünlerini yasal yollardan korumayı hedefleyen haklardır (Taş, 2006: 81). Bilgi çağı, küreselleşme, küreselleşen pazar gibi son yıllarda sıkça söz edilen kavramlar nedeniyle fikri mülkiyet hakları kavramının önemi artmıştır. Yine bilgi çağının öneminin artması ile birlikte dünyada ve ülkemizde korsanlık yayılmış ve korsan kaset, kitap, CD gibi ürünlerin dağıtım ve satışı da giderek artmıştır. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı; fikri mülkiyet hakları ve korsan yayıncılığın durumunun incelenerek, korsan yayıncılık ile ilgili gerekli mücadele tedbirlerinin değerlendirilmesidir.

Anahtar Kelimeler: Fikri Mülkiyet, Fikri Mülkiyet Hakları, Korsan Yayıncılık.

INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS AND PIRACY

Abstract

As a result of technological developments, significant changes have been seen in many areas including intellectual rights. In this research, intellectual rights and ever increasing piracy issues have been examined.

Generally, intellectual property rights are the rights which aim to protect products of intellectual effort and intelligence. Concept of intellectual property rights gained importance because of information era, globalisation and globalising market concepts. Piracy is disseminated in our country and the world. Due to increase in importance of information era, in addition distribution and selling of pirate cassette, book, CD and similar product have increased. In this context the aim of this study is to examine position of intellectual property rights and pirate publication and to evaluate precautions to fight with them.

Keywords: Intellectual Property, Intellectual Property Rights, Piracy.

1. GİRİŞ

Mülkiyet kavramının sözlük anlamı sahiplik demektir (TDK). Mülkiyet hakkını tanımlarken ise iki görüşe değinmek gerekir. Bunlardan ilki olan klasik görüşe göre; mülkiyet hakkı, eşyalar üzerinde en mutlak ve sınırsız yetkiler sunan bir haktır. İkinci görüş olan modern görüşe göre mülkiyet hakkı ise, sahibine en geniş yetkiler ve aynı zamanda ödevler de yükleyen bir hak olarak ifade edilmektedir. Buna göre, mülkiyet hakkının tanıdığı yetkiler mutlak değil, sınırlı olan yetkililerdir. Bu görüşe göre mülkiyet hakkı, hukuk düzeninin çizdiği hudutlar içinde kişilere eşyalar üzerinde başkalarına karşı ileri sürülecek en geniş yetkilerle beraber ödevler de tanıyan bir aynı haktır (Akipek, 1973: 4-5).

Fikri mülkiyet hukuku; sınai mülkiyet hakları (industrial property) ve fikir ve sanat eserleri (copyrights) olmak üzere iki alt kategoriye ayrılmaktadır (Suluk, 2006:45). Fikir ve sanat eserleri, telif hakları olarak da ifade edilmektedir.

Genel olarak fikri mülkiyet hakları, fikri çaba ve zekanın ürünlerini yasal yollardan korumayı hedefleyen haklardır (Taş, 2006: 81). Bilgi çağı, küreselleşme, küreselleşen pazar gibi son yıllarda sıkça söz edilen kavramlar nedeniyle fikri mülkiyet hakları kavramının önemi artmıştır. Yine bilgi çağının öneminin artması ile birlikte dünyada ve ülkemizde korsanlık yayılmış ve korsan kaset, kitap, CD gibi ürünlerin dağıtım ve satışı da giderek artmıştır. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı; fikri mülkiyet hakları açısından korsan yayıncılığın durumunun incelenmesidir.

2. FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI

İngilizcedeki “Intellectual Property” terimi için Türkçe’de bazen “fikri mülkiyet” bazen de “fikri ve sınai mülkiyet” ya da “ fikri, sınai ve ticari mülkiyet” karşılıkları kullanılmaktadır. Bunların anlam ve kapsamı aynıdır. Bu kavramlar; bilgisayar programları ile veri tabanlarını da içeren fikir

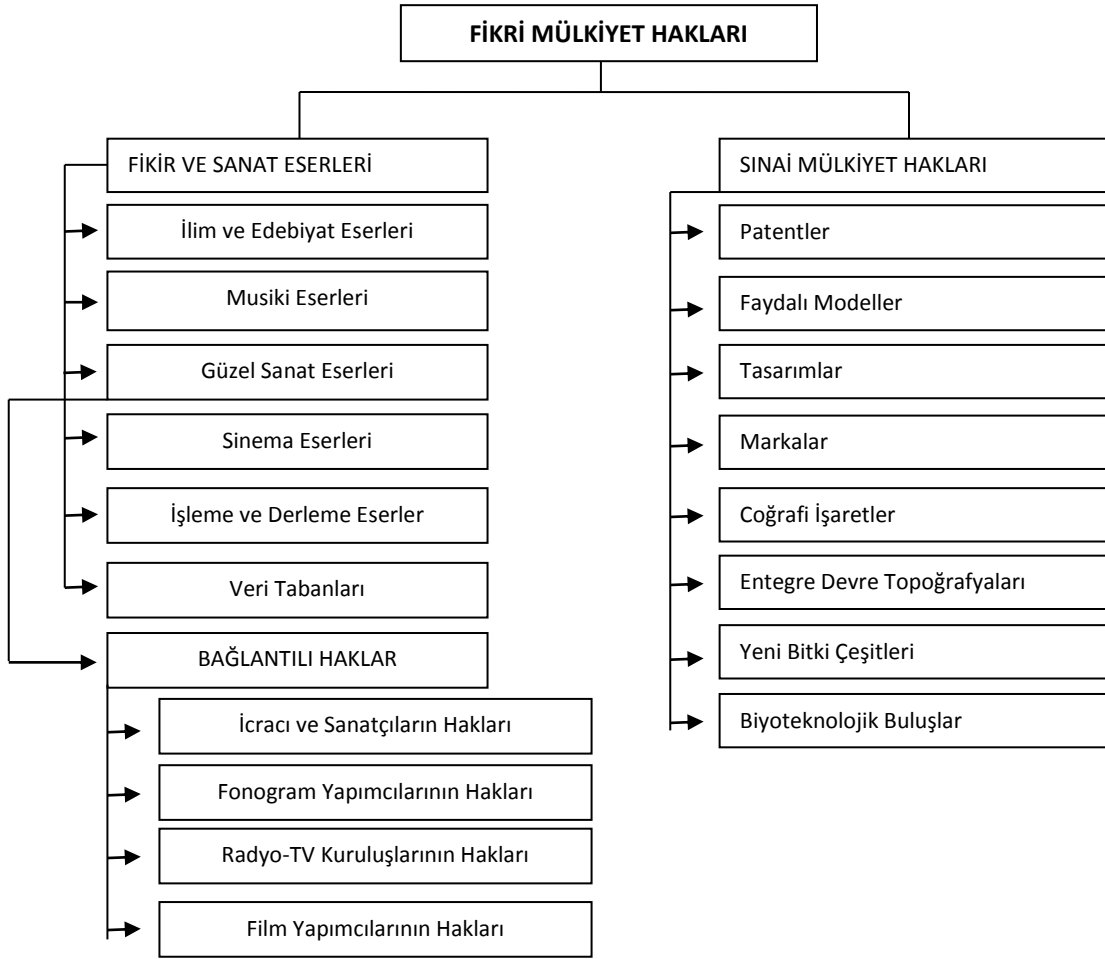
ve sanat eserlerini, patentleri, markaları, faydalı modelleri, tasarımları, coğrafi adlar ile işaretleri, yarı iletkenlerin topografyası veya entegre devrelerin yerleşim düzeni olarak bilinen çipleri ve dijital iletişimlerini içermekte, bunların hepsini birden ifade etmektedir (Tekinalp, 1999:1).

Genel olarak fikri mülkiyet hakları, fikri çaba ve zekanın ürünlerini devlet otoritesiyle korumayı amaçlayan haklardır. Fikri mülkiyet politikasını iki amaç arasındaki bir dengenin bileşimi olarak görmek mümkündür; yenilikte bulunan mucitleri ve yaratıcıları ödüllendirmek ya da bunlara karşılığını vermek; bilim, teknoloji ve kültüre geniş bir katılımın sağlanmasında kamu ve özel aktörlerin ilgisini çekebilmek (Soyak, 2005: 11).

14 Haziran 1967’de Stockholm’de imzalanan “Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO) kuruluş sözleşmesinin 2. maddesinde, fikri mülkiyet şu haklarla ilişkili olarak tanımlanmıştır: edebi, sanatsal ve bilimsel çalışmalar; icracı sanatçıların eserleri, fonogram ve radyo yayınları, insan emeğinin tüm alanlarındaki buluşlar; bilimsel buluşlar; endüstriyel tasarımlar; ticari markalar, hizmet markaları, ticari unvan ve isimler; haksız rekabete karşı koruma ve sınai, bilimsel edebi ya da sanatsal alanlarda fikri mülkiyete konu olan faaliyetlerden kaynaklanan diğer tüm haklar (Taş, 2006: 81).

Fikri mülkiyet (intellectual property); fikir ve sanat eserleri (ilim ve edebiyat, müzik, güzel sanat ve sinema) ile patent, marka ve tasarım gibi sınai mülkiyet (industrial property) haklarını kapsayan bir üst kavramdır. Fikri mülkiyet hakları, fikir ve sanat eserleri (copyrights) ve sınai mülkiyet hakları (industrial property) olmak üzere iki ana kategoriye ayrılmaktadır (Karahan vd.,2007:1).

Şekil 1: Fikri Mülkiyet Hakları

Kaynak: Suluk, C. (2006). Fikri Mülkiyet Haklarına Genel Bakış. *Hukuk Dünyası*, 16 (1): 45-55.

2.1. Fikir ve Sanat Eserleri

Fikir ve sanat eserleri hukukunun en önemli kavramlarından biri eser kavramıdır. Eser kavramı, TDK sözlüğünde “*emek sonucu ortaya konan ürün, yapıt*” şeklinde tanımlanmıştır (TDK).

5846 sayılı Kanun’un 1. maddesinin B bendinde eser, “*Sahibinin hususiyetini taşıyan ve aşağıdaki hükümler uyarınca ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri sayılan her nevi fikir ve sanat mahsulüdür.*” şeklinde tanımlanmıştır.

Bir fikir ve sanat eserinin Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) anlamında eser olarak kabul edilebilmesi, yani korunabilmesi için; eser sahibinin hususiyetini taşıması, eser sahibinin hususiyeti yansıtacak düzeyde şekillenmiş olması, FSEK’de öngörülen eser türlerinden birinin içine girmesi ve fikri çabanın ürünü olması gerekir (Tekinalp, 1999: 110).

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nda eserler İlim ve edebiyat eserleri (mad.2),Musiki eserleri (mad.3),Güzel sanat eserleri (mad.4),Sinema eserleri (mad.5) şeklindedört ana gruba ayrılmıştır:

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nun 2. maddesine göre; ilim ve edebiyat eserleri, herhangi bir şekilde dil ve yazı ile ifade olunan eserler ve her biçim altında ifade edilen bilgisayar programları ve bir sonraki aşamada program sonucu doğurması koşuluyla bunların hazırlık tasarımları, her nevi rakıslar, yazılı koreografi eserleri, pandomimalar ve buna benzer sözsüz sahne eserleri, bedii vasfı bulunmayan her nevi teknik ve ilmi mahiyette fotoğraf eserleriyle, her nevi haritalar, planlar, projeler, krokiler, resimler, coğrafya ve topoğrafyaya ait maket ve benzerleri, herçeşit mimarlık ve şehircilik tasarım ve projeleri, mimari maketler, endüstri, çevre ve sahne tasarım ve projelerinden oluşmaktadır. Ancak; arayüzüne temel oluşturan düşünce ve ilkeleri de içine almak üzere, bir bilgisayar programının herhangi bir ögesine temel oluşturan düşünce ve ilkeler eser sayılmazlar.Fikir ve Sanat Eserleri kanunu’nun 3. maddesine göre musiki eserleri, her nevi sözlü ve sözsüz bestelerdir. Güzel sanat eserleri FSEK’nın 4. maddesine göre; güzel sanat eserleri, estetik değere sahip olan; Yağlı ve suluboya tablolar; her türlü resimler, desenler, pasteller, gravürler, güzel yazılar ve tezhipler, kazıma, oyma, kakma veya benzeri usullerle maden, taş, ağaç veya diğer maddelerle çizilen veya tespit edilen eserler, kaligrafî, serigrafî; Heykeller, kabartmalar ve oymalar; Mimarlık eserleri; El işleri ve küçük sanat eserleri, minyatürler ve süsleme sanatı ürünleri ile tekstil, moda tasarımları; Fotoğrafik eserler ve slaytlar; Grafik eserler; Karikatür eserleri; Her türlü tipllemelerdir. Krokiler, resimler, maketler, tasarımlar ve benzeri eserlerin endüstriyel model ve resim olarak kullanılması, düşünce ve sanat eserleri olmak sıfatlarını etkilemez.Sinema eserleri ise FSEK’nın 5. maddesine göre; Sinema eserleri Sinema filmleri; Öğretici ve teknik mahiyette olan veya günlük olayları tesbit eden filmler; Her nevi bedii, ilmi, teknik veya bedii mahiyette projeksiyon diyapozitifleridir. İşleme ve derleme eserlere bakıldığında ise; işleme eser 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nun 6. maddesinde ele alınmıştır. Buna göre işleme eser; diğer bir eserden istifade suretiyle vücuda getirilip de bu esere nispetle müstakil olmayan fikir ve sanat mahsulleridir. Bunlar şu şekilde sayılabilir: Tercümeler; Roman, hikaye, şiir ve tiyatro piyesi gibi eserlerden birinin bu sayılan nevilerden bir başkasına çevrilmesi; Musiki, güzel sanatlar, ilim ve edebiyat eserlerinin film haline sokulması veya filime alınmaya ve radyo ve televizyon ile yayıma müsait bir şekle sokulması;Musiki aranjman ve tertipleri; Güzel sanat eserlerinin bir şekilden diğer şekillere sokulması; Bir eser sahibinin bütün veya aynı cinsten olan eserlerinin külliyat haline konulması; Belli bir maksada göre ve hususi bir plan dahilinde seçme ve toplama eserler tertibi; Henüz yayımlanmamış olan bir eserin ilmi araştırma ve çalışma neticesinde yayımlanmaya elverişli hale getirilmesi (İlmi bir araştırma ve çalışma mahsulü olmayan alelade transkripsiyonlarla faksimileler bundan müstesnadır.); Başkasına ait bir eserin izah veya şerhi yahut kısaltılması. (Ek: 7/6/1995 - 4110/3 mad.) Bir bilgisayar programının uyarlanması, düzenlenmesi veya herhangi bir değişim yapılması; (EK: 7/6/1995 - 4110/3 mad.) Belli bir maksada göre ve hususi bir plan dahilinde verilerin ve materyallerin seçilip derlenmesi sonucu ortaya çıkan veri tabanları (Ancak, burada sağlanan koruma, veri tabanı içinde bulunan verilere materyalin korunması için genişletilemez). İşleyenin hususiyetini taşıyan işlenmeler, bu kanuna göre eser sayılır.Derleme eser ise; Özgün eser üzerindeki haklar saklı kalmak kaydıyla, ansiklopediler ve antolojiler gibi muhtevası seçme ve düzenlemelerden oluşan ve bir düşünce yaratıcılığı sonucu olan eseri ifade etmektedir.

2.2. Sınai Mülkiyet Hakları

Sınai Mülkiyet, sanayideki ve tarımdaki buluşların, yeniliklerin, yeni tasarımların ve özgün çalışmaların ilk uygulayıcıları adına; ticaret alanında üretilen ve satılan malların üzerlerindeki üreticisinin veya satıcısının ayırt edilmesini sağlayacak işaretlerin sahipleri adına kayıt edilmesini ve böylece ilk uygulayıcıların ürünü üretme ve satma hakkına belirli bir süre sahip olmalarını sağlayan gayri maddi bir haktır. Sınai Mülkiyet Hakları esasen bir “buluş” üzerine kurulur. Bu buluşun, özelliklerine ve istenilen koruma süresine göre, Devlet tarafından belgelenecek korunmasıyla, mülkiyet hakları ortaya çıkar (Özçelik ve Özçelik, 2012: 14). Bu haklar patentler, faydalı modeller, tasarımlar, markalar, coğrafi işaretler, entegre devre topografyaları, yeni bitki çeşitleri ve biyoteknolojik buluşlardan oluşmaktadır.

3. FİKRİ MÜLKİYET HAKLARININ NİTELİKLERİ VE TEMEL İLKELERİ

Fikri mülkiyet hakları hukukun diğer alanlarından farklı, kendine özgüm niteliklere sahiptir. Fikri mülkiyet haklarının nitelikleri şu şekilde özetlenebilir (Karahana vd., 2007: 4-5). Fikri ürünler eşyadan farklı olarak maddi bir varlığa sahip olmayıp soyuttur. Maddi mülkiyetten farklı şekilde fikri mülkiyete konu haklar ülkesel olarak korunur (ülkesellik ilkesi). Yani fikri ürünler kural olarak hangi ülkede koruma talep ediliyorsa, o ülke mevzuatına göre korunur ya da korunmaz. Maddi mülkiyetten farklı olarak, fikri mülkiyet hakları süreye tabidir. Ülkemizde telif hakları, eseri meydana getirenin yaşamı boyu +70 yıl süreyle korunur. Fikri ürünler, eşya olmadığı gibi, somutlaştığı eşyadan da farklı bir varlığa sahiptir. Bu nedenle de farklı bir hukuki rejime sahiptir. Fikri mülkiyet hakları sahibine tek hak gösteren mutlak yetkiler verir. Hak herkese karşı ileri sürülebilir. İlgili hak, ticari amaçla sadece hak sahibi veya onun izin verdiği kişiler tarafından kullanılabilir. Fikri mülkiyet hakları, kullanılmakla tükenmez. Fikri mülkiyet hakları kural olarak devir, lisans, rehin ve haciz gibi hukuki işlemlere konu olabileceği gibi mirasla da intikal eder. Fikri mülkiyet hakları anti-rekabetçidir. Zira bu haklar sahibine tek hak (monopol) niteliğinde yetkiler sağlar. Bununla birlikte bu hakların korunması yeni ve özgün çalışmalarını tetiklediği için uzun vadede ülke ekonomisine rekabetçi bir nitelik de kazandırmaktadır.

Fikri mülkiyet haklarını diğer haklardan ayıran bazı temel ilkeler mevcuttur. Bunlar şu şekilde sıralanabilir: Tescil ilkesi, Ülkesellik ilkesi, Gerçek hak sahipliği ilkesi, Rüçhan (öncelik) ilkesi, Ön kullanım hakkı, Tükenme ilkesi, Sessiz kalma nedeniyle hak kaybı, Kümülatif (çoklu) koruma ilkesi.

Kural olarak hakkın doğumu için marka, patent ve tasarım gibi sınai haklar, marka ve patent ofislerine tescil ettirilir. Türkiye’de tescil işlemlerini Türk Patent Enstitüsü (TPE) yapmaktadır. Hangi ülkelerde koruma elde edilmek isteniyorsa o ülkelerde tescilin yaptırılması zorunludur. Çünkü bir ülkede alınan patent ya da marka belgesi (tescil belgesi), başka ülkelerde geçerli değildir (Karahana vd., 2007: 5).

Fikri mülkiyet hukukunda geçerli olan “ülkesellik ilkesi” uyarınca her devlet, maddi ve şekli koşullarının yerine getirilmesi koşuluyla, fikri mülkiyeti, sadece kendi ülkesi sınırları içinde korur. Her devlet kendi ülkesi içindeki ihlallerde tecavüze uğrayan ve kendi kanunlarına göre hak sahibi olan kişinin, hukuk yollarını kullanmasına olanak sağlar. Buna karşılık, bu hukukun konusunu oluşturan mal ve hizmetlerin kolayca sınır aşabilmeleri, fikri mülkiyet hukukunun bir koruma hukuku olması sebebiyle, korumanın sınırlara takılıp kalmaması gereğini ortaya çıkarır. Bu sebeple fikri mülkiyet hukuku, ulusal düzenlemeler hukuku olduğu kadar, aynı zamanda uluslararası sözleşmeler hukukudur (Bilge, 2005).

Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’ye ilişkin uygulama yönetmeliğinin 11. maddesine göre; patent isteme hakkı, buluşu yapana veya onun haleflerine ait olup, başkalarına devri mümkündür. Patent almak için ilk başvuran kişi, aksi sabit oluncaya kadar, patent isteme hakkının sahibidir.

Ön Kullanım Hakkı Patent Haklarının Korunması Hakkında Kararname’nin 77. maddesinde ele alınmaktadır. Bu maddeye göre; patent başvurusunun yapıldığı tarih ile rüçhan hakkı tarihi arasında buluşu iyi niyetli olarak ülke içinde kullanmakta olan veya kullanım için ciddi ve gerçek tedbirler

almış kişi veya kişilere karşı, patent konusunu aynı şekilde kullanmaya devam etmelerini veya alınmış tedbirlere uygun olarak kullanmaya başlamalarını önlemeye buluş sahibinin hakkı yoktur.

FMH'nın kullanımına getirilen sınırlandırmalardan birisi de, "Tükenme İlkesi (*principle of exhaustion*)"dir. Bu ilkeye göre, hak sahibi veya onun yetkilendirdiği bir teşebbüs o hakka dayanarak ürettiği bir malı pazara sunduktan sonra, o mal üzerindeki hakları sona ermiş olur ve istisnai koşullar saklı kalmak kaydı ile o malların yeniden ticarete konu olmasına karışamazlar (Tekdemir, 2003: 3).

Hak sahibi, hakkını uzun süre kullanmayarak karşı tarafa kullanmayacağı yolunda bir güven uyandırmışsa, uyandırılmış olan bu güven nedeniyle artık bu hakkını kullanamayacağı kabul edilmektedir. Devam eden tecavüze karşı uzun süre sessiz kalımdan sonra dava açmak, hakkın kötüye kullanımını sayılabilir. Her hak gibi dava hakkı da kötüye kullanılabilir. Sessiz kalma nedeniyle hakkın ileri sürülebilmesi bir hak kaybı olarak kabul edilmektedir. Ancak bu durum, hakkı sona erdiren feragat (vazgeçme) olmayıp, tecavüz edenin fiiline izin verme olarak anlaşılmaktadır. Böylece hak genel olarak sona ermemekte, bu durumdan sadece tecavüz eylemine sessiz kalınan kişi ya da kişiler yararlanabilmektedir (Karahan vd., 2007: 14).

4. KORSAN YAYINCILIK

Korsan kavramı; sahibinden izin almaksızın, orijinal bir fikir veya sanat eserinden, doğrudan veya dolaylı şekilde çoğaltma yapılarak elde edilen ürünler, şeklinde tanımlanabilir (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı).

Korsan yayın, bir eserin, sahibinden ve basım haklarını devrettiği yayınevinden izinsiz olarak çoğaltılması şeklinde oluşmaktadır. Korsan ürünler; yol, cadde, meydan ve sokaklardaki seyyar tezgahlarda, dükkanlardaise raflarda açık olarak satılmaktadır.

IDC (İnternet Data Center)'nin 2007 IDC Global Korsan Yazılım Araştırması korsan yazılımın endüstriye negatif etkilerinin çok fazla olduğuna dikkat çekmektedir. Araştırmada, korsan yazılımın teknoloji şirketlerinin yeni işler ve yeni ürünler geliştirmesine gölge düşürdüğü ve hizmet sektörüne de zarar verdiği belirtilmektedir. Devletin vergi gelirlerinin de azalmasına neden olan korsan yazılım sanal suç ve güvenlik problemlerinin de artmasına neden olmaktadır. Araştırmayla ilgili olarak yapılan açıklamaya göre, 2007 sonu itibarıyla dünyada 1 milyar adet PC'ye yazılım yüklenmiş ve bunun yarısının lisanssız korsan yazılım olduğu belirtilmektedir. 2007 IDC Araştırma sonuçlarının büyüyen ekonomilerdeki yükselişe dikkat çektiği belirtilirken birçok ülkede devlet ve özel sektörün korsana karşı gösterdiği çabanın da işe yaradığını belirtilmektedir (Business Software Alliance).

Suç, haksız, kusurlu ve cezalandırılabilir olan bir davranıştır. Başka bir deyişle suç, hukuka aykırı, kusurlu ve karşılığında yasada ceza öngörülmüş olan eylemdir (Centel, 2002: 161). Bu tanımlardan da anlaşılacağı gibi, kanunla suç sayılmamış hiçbir eylem ve davranış suç olarak nitelendirilemez. Ayrıca kişi kanunda öngörülmemiş bir ceza ile cezalandırılmaz. Her şey kanunlara uygun bir şekilde yapılmalıdır. Ve bir fiilin suç sayılabilmesi için gerekli olan kanuni, maddi ve manevi unsurlar vardır. Bir suçun kanuni unsuru, o suçu gerektiren eylem ve davranışlarda ne gibi yaptırımlar uygulanacağını ifade etmektedir. Buradan hareketle, Fikir ve sanat eserleri kanunu korsanlık suçunun kanuni unsurunu teşkil etmektedir. Korsanlık suçunun maddi unsurunu açıklamak gerekirse, maddi unsurda aranan şart "yasak fiilin eyleme geçirilmesi"dir. Yani, korsanlıktan dolayı yakalanan bir kişi, FSEK'de suç unsuru olarak sayılan, hak sahibinin izni olmaksızın bir eseri çoğaltmak, yaymak, satmak veya hak sahibinin izni olsa bile bandrol almadan satmak eylemlerinden en az birini gerçekleştirmiş demektir (Tekin, 2006: 33).

Hak sahibinin izni olmaksızın, bir eseri herhangi bir şekilde işleyen, bir eseri herhangi bir şekilde çoğaltan, bir eseri herhangi bir şekilde yayan, bir eserin nüshalarını yasal veya yasal olmayan yollardan ülkeye sokan ve her ne şekilde olursa olsun ticaret konusu yapan, bir eseri topluma açık yerlerde gösteren veya temsil eden, bu gösterimi düzenleyen veya dijital iletimde dahil olmak üzere her nevi işaret, ses ve / veya görüntü iletimine yarayan araçlarla yayan veya yayımına aracılık eden kişilerin eylemleri korsan yayıncılık olarak nitelendirilmektedir.

5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'un 81. maddesi gereğince; musiki ve sinema eserlerinin çoğaltılmış nüshaları ile süreli olmayan yayınlara bandrol yapıştırılması zorunludur. Ayrıca,

kolay kopyalanmaya müsait diğer eserlerin çoğaltılmış nüshalarına da eser veya hak sahibinin talebi üzerine bandrol yapıştırılması zorunludur. Sahte bandrol üreten, satışa arz eden, satan, dağıtan, satın alan, kabul eden veya kullanan kişi üç yıldan yedi yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır. Bir eserle ilgili olarak usulüne uygun biçimde temin edilmiş bandrolleri başka bir eser üzerinde tatbik eden kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis ve binbeşyüz güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır. Yetkisi olmadığı hâlde, hileli davranışlarla bandrol temin eden kişi bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. Yetkisi olmayan kişilere bandrol temin eden kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır.

Korsancılık sadece Türkiye’de değil bütün dünya ülkelerinde önemli bir sorundur. Ve bu sorun yapılan bütün düzenlemeler rağmen hala önlenememiştir. Korsanlığın yayılmasının en önemli nedeni de fikri mülkiyet hakkı kültürünün oluşmamış olmasıdır. Korsanlığın başlıca nedenlerinden birisi kayıtdışı ekonomidir. Her şey kayıt altına alınmamaktadır. Üretilen yapıtların üretim sayısı, bu üretimin ne kadarının satışa sunulduğu ve ne kadarının fiilen satıldığı konuları hakkında tam bilgi mevcut değildir. Çoğu ürünler sokaklarda seyyar satıcılar tarafından satılmaktadır. Ve bunlar bandrolsüz satıldıklarından korsan bir ürün olarak nitelendirilirler. Bu seyyar satıcılardaki ürünler daha ucuza satıldığı için insanlar korsan ürünleri daha çok tercih etmektedirler. Korsancılık sayesinde haklar ihlal edilmektedir. Ancak korsancılık da kişilerin talebi sonucunda oluşmaktadır. Bazı korsanlık suçlarının önlenmesi için toplumdaki bilinçli kişilerin ihbarı ve şikayeti gerekmektedir. Ancak toplumdaki birçok kesim kendileri de korsan yayıncılıktan faydalandıkları için bu konuyu fazla önemsememektedirler. Ve korsan yayıncılığın önlenmesi için bilinçli bir topluma ihtiyaç vardır.

Dijital ürünlerdeki korsanlık özellikle 1998 yılından sonra gittikçe artmaya başlamıştır. Bu korsanlık daha çok VCD, CD-ROM, müzik CD’leri ve DVD’lerin yasal olmayan kopyalarının oluşturulması ile meydana gelmektedir. Kanuna aykırı olarak üretilen bu kaçak ürünler esasen Asya (Hong Kong, Tayvan)’da üretilmekte ve oradan da Türk piyasalarına gönderilmektedir. VCD korsanlığı Türkiye’de görsel korsanlığın önemli bir biçimi haline gelmiştir. Bu da daha çok gösteri konulu filmlerin ihlal edilen kopyalarını içermektedir. Bu konuya ilgili olarak, korsanlığın önlenmesi için ithalat hükümet genelgesi ile önlenmeye çalışılmış ancak yine de VCD korsanlığının alternatif yolları bulunmuştur. MPA’nın raporlarına göre, Türk seyirciler VCD’leri VCD player’lar yerine kişisel bilgisayarlarda izlemeyi tercih etmektedirler. Önceki yıllarda korsan müzik CD’lerinin ana kaynağı Bulgaristan olarak bilinmektedir. Ancak Bulgaristan hükümeti daha sonraları ihracatı kontrol altına almıştır. Korsan CD’ler Doğu Avrupa’da üretilmekte ve Türk marketlerde kayıtlanmaktadır. Daha sonra ise sokaklarda satılmaktadır. Raporlara göre korsan müzik CD’leri Türkiye’ye Kıbrıs’tan ihraç edilmektedir. Bu disklerin bazıları da İsrail’de orijinalleşmektedir. Oyun endüstrisi için korsan CD’ler ise, esasen Malezya, Hong Kong ve Singapur’da üretilmektedir. Korsan kaset-video oyunları ise Çin’de üretilmekte ve Hong Kong’tan Türk piyasalara aktarılmaktadır. Türk piyasalardaki korsan video oyunlarının çoğu ithal edilmiş oyunlardır. Film endüstrisinde de korsanlık mevcuttur. 2000 yılında film korsanlığı nedeniyle hesaplanan zarar 28 milyon \$’dır. Bu zarar 2000-2004 yılları arasında 50 Milyon \$’a kadar yükselmiştir. Türkiye’ye bu korsanlık Asya’dan gelmektedir (IIPA, 2001).

Türk Hükümetinin uzun yıllar boyunca yapmış olduğu çalışmalarına karşılık korsanlıkta dengelessiz bir ilerleme meydana gelmiştir. Online ve mobil medya sayesinde ortaya çıkan meşru dağıtım modelleri korsanlık açısından zorluklar ortaya çıkarmaktadır. Özellikle de yayınlanan materyallerdeki korsanlık ciddiyetini korumaktadır. Türkiye’deki yazılım korsanlığı oranı dünya ortalamasının 20 puan üzerindedir. Bu sebeple, Türk Hükümeti’nin internet ve mobil korsanlığın önüne geçmek amacıyla yasal bir uygulama yapması gerekmektedir (IIPA, 2014).

Türkiye’deki önemli sorunlardan biri, lisanssız yazılım uygulamasının yaygınlaşmasıdır. Bu sorun da hazırlanacak olan yasal düzenleme ile bu durum önlenebilir hale gelebilir. Türkiye’de 2011 yılı itibarı ile lisanssız yazılım korsanlığının oranı %62 olup, bu oran Avrupa ülkeleri ortalamalarının oldukça üzerindedir. Ekonomik aktivitelerin daha yoğun olduğu İstanbul, Ankara, İzmir ve son zamanlarda sanayinin yoğun olduğu Bursa, Kayseri, Gaziantep gibi şehirlerde korsanlığın yüksek seviyelerde olduğu gözlemlenmiştir. 2013 yılında işletmelerin izinsiz yazılım kullanımına karşı icra yolu geliştirilmiştir. Sayısı 2012 yılında 60 olan yazılım endüstrisinin neden olduğu hukuk ve ceza davalarının sayısı 80’e yükselmiştir. Türk hükümeti kendi kurumlarının yazılım kullanımını yasallaştırmak için

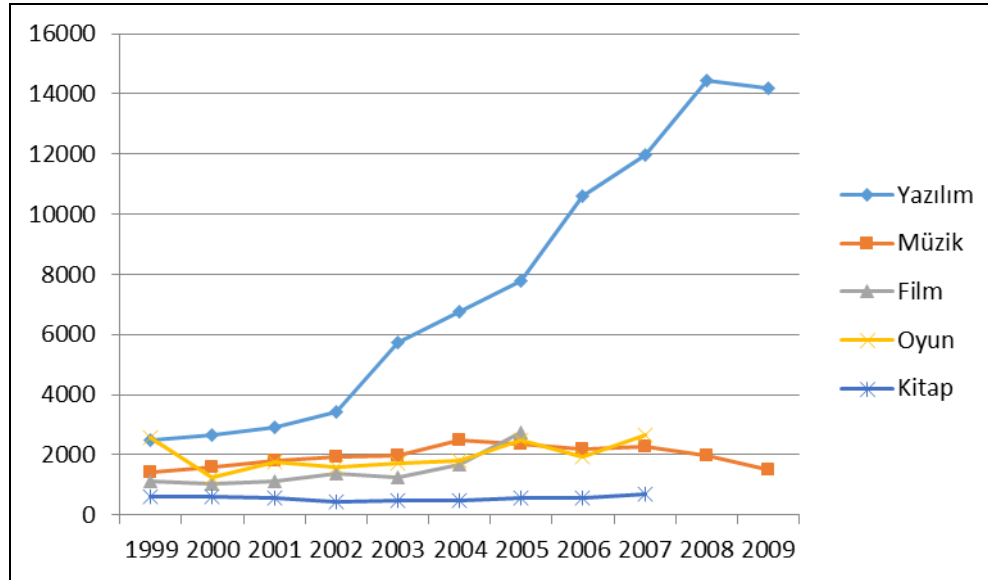
2008 yılında bir genelge yayınlamış fakat bütçe ayırımı ve süreçteki şeffaflık eksikliği nedenleri ile genelge uygulanamamıştır. Hükümetin Türkiye'deki işletmeler ve tüketiciler için iyi bir örnek teşkil edecek şekilde kendi yazılımlarını yasallaştırması, bu süreçte gerekli olan bütçeyi tahsis etmesi ve konu ile ilgili bir genelge uygulaması gerekmektedir (IIPA, 2014).

Tablo 1: Korsan Yayıncılığın Dünyadaki Durumu (Milyon Dolar)

	Yazılım	Müzik	Film	Oyun	Kitap
1999	2.490,3	1.439,5	1.132,5	2.574,8	601
2000	2.676,6	1.575,6	1.051,5	1.264,8	592,5
2001	2.937,4	1.825,5	1.103	1.743,2	578,6
2002	3.424	1.952,5	1.383	1.594,7	456,9
2003	5.749	1.970,6	1.264	1.722,8	485,9
2004	6.778,5	2.468,9	1.660,5	1.809,6	484,5
2005	7.789,7	2.364,1	2.740	2.493,5	576,5
2006	10.611	2.209,3		1.921	557,5
2007	11.971	2.261,5		2.655,8	691
2008	14.436	1.964,5			
2009	14.177	1.492,8			

Kaynak: IIPA "Special 301" Recommendations (2001-2010)'dan derlenmiştir.

Şekil 2: Korsan Yayıncılığın Dünyadaki Durumu (Milyon Dolar)

IDC'nin gerçekleştirdiği 2007 IDC Global Korsan Yazılım Araştırması sonuçlarına göre; Rusya'nın bir yıl içinde 7 puanlık bir düşüş gösterdiği görülüyor. Söz konusu ülkenin son dört yılda kaydettiği toplam düşüş ise 14 puan. Korsan yazılımın hala yüksek oranlarda seyrettiği Rusya'daki bu önemli düşüşte yasallaştırma çalışmalarıyla devletin de desteğiyle yürütülen eğitim çalışmalarının etkili olduğu belirtiliyor. Korsan yazılım oranının en düşük seyrettiği ülkeler %20 ile USA, %21 ile Lüksemburg ve %22 ile Yeni Zelanda. Korsan yazılım oranının yüksek seyrettiği üç ülke ise %93 ile Ermenistan, %92 ile Bangladeş ve %92 ile Azerbaycan. ABD, İngiltere ve Avusturya gibi ülkeler son beş yılda -1'lik yavaş bir seyirle de korsan oranında düşüş trendi göstermeye devam etmektedir. Araştırma; korsan yazılım oranının artmasında içinde bulunulan pazarın da etkili olduğunu gösterdi. Büyüyen ekonomilerdeki küçük işletmelerin ve kullanıcılar tarafından geliştirilen dinamik PC pazarı korsanın en zor azalacağı sektörler olmaktadır. Yapılan araştırmalar 2008 -2012 yılları arasında 700 milyon kişinin online olacağını gösterirken bu oranın sadece %76'sının büyüyen pazarlara ait olduğu ifade edilmektedir. Bu sonuç korsan yazılımında sokaklardan internet ortamına kayacağını göstermektedir. Bilgisayar pazarındaki korsan oranını azaltan faktörler arasında gelişmekte olan pazarlarda globalleşmenin artması ve örneğin teknolojide DRM adı verilen Dijital Haklar Yönetimi gibi ölçülebilir teknik

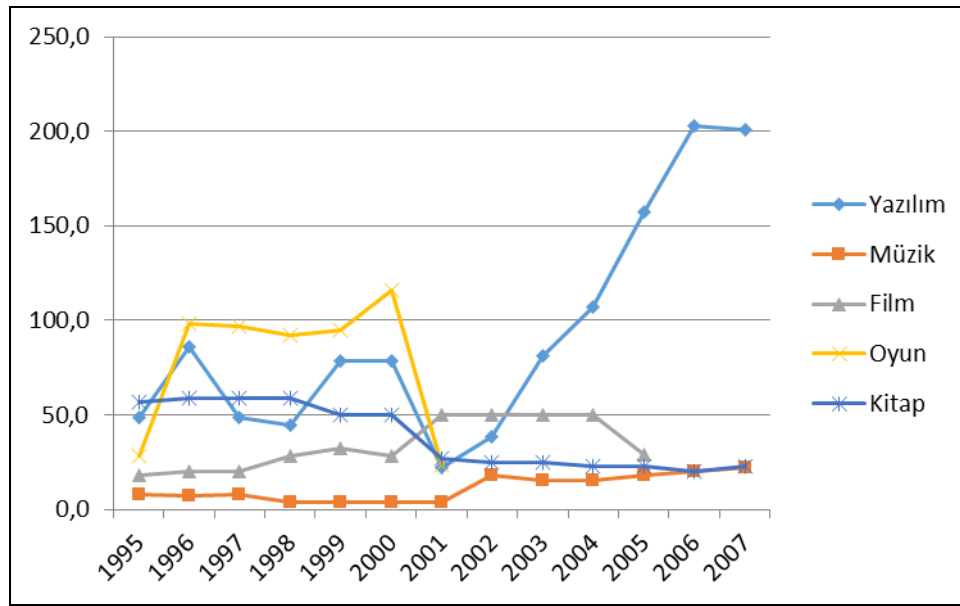
korumaların yaygınlaştırılmasının önemine dikkat çekilmektedir. Böylece kullanıcıların kendi telif haklarını koruma altına almalarının sağlanabileceği belirtilmektedir (BSA).

Tablo 2: Korsan Yayıncılığın Türkiye’deki Durumu (Milyon Dolar)

	Yazılım	Müzik	Film	Oyun	Kitap
1995	48,6	8,0	18,0	28,0	57,0
1996	85,7	7,0	20,0	98,0	59,0
1997	48,4	8,0	20,0	96,7	59,0
1998	44,5	4,0	28,0	92,3	59,0
1999	78,2	4,0	32,0	95,1	50,0
2000	78,6	4,0	28,0	116,2	50,0
2001	22,4	3,5	50,0	23,7	27,0
2002	38,5	18,0	50,0		25,0
2003	81,0	15,0	50,0		25,0
2004	107,0	15,0	50,0		23,0
2005	157,0	18,0	29,0		23,0
2006	203,0	20,0			20,0

Kaynak: IIPA Special 301 Report (Turkey) (2001-2010)’dan derlenmiştir.

Şekil 3: Korsan Yayıncılığın Türkiye’deki Durumu(Milyon Dolar)

Türkiye, Special 301 raporlarında 1997 – 2001 yılları arasında “öncelikle izlenen ülkeler” listesinde yer alırken, 2003 yılından itibaren “izlenen ülkeler listesi”ne alınmıştır (IIPA, 2003).

2004 yılı Special 301 raporuna göre, Türkiye dünyanın en kötü korsan kitap pazarlarından birisidir. 2003 yılında kitapçılardaki korsan baskılarda bariz bir artış mevcuttur. Kitap korsanlığı problemi Türkiye’nin neredeyse tamamını (İstanbul, Ankara, İzmir ve Adana) kapsamış durumdadır (IIPA, 2004). Bu sorun 2006 yılında da devam etmiştir. Yasal olmayan ticari fotokopilerin oranı %90’lar seviyesine ulaşmıştır. Korsan probleminden hemen hemen bütün kitap türleri, müzik, yazılım, oyun ve film endüstrileri de oldukça fazla etkilenmektedir (IIPA,2007).

5. SONUÇ

Korsan yayıncılık fikri mülkiyet kültürünün yerleşmesinin önündeki en büyük engellerden biridir. Bu çalışmanın amacı da korsan yayıncılığa neden olan etkenlerin belirlenmesi, korsan yayıncılı-

ğın Türkiye'deki ve dünyadaki durumlarının değerlendirilmesi ve korsan yayıncılıkla mücadele eden yapılmaması gerekenleri tespit etmektir.

Yapılan çalışma sonucunda bu konuyla ilgili olarak ülkemizde yeterince veri bulunmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca korsanlığın önlenmesi için bazı yıllarda çeşitli kanunlar çıkarılmış ancak bu kanunlar yürürlüğe konulmamıştır. Tüm bu sebeplerden dolayıdır ki korsan yayıncılık yaygın bir suç haline gelmiştir.

Sonuç olarak ise korsan yayıncılığın sadece ülkemizde değil diğer ülkelerde de ciddi boyutlara ulaştığı tespit edilmiştir. Ve korsan yayıncılığın önlenmesi için toplumun her kesimindeki kişilere görev düşmektedir. Korsan yayıncılık önemli bir suçtur ve bu konuda insanlar bilinçlendirilmelidir.

KAYNAKLAR

- 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu, Retrieved: 10.07.2008, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.5846.pdf>.
- Akipek, J. G. (1973). Türk Eşya Hukuku (Ayni Haklar). Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- Bilge, M.E. (2005). Fikri Mülkiyet Haklarının Güvence Altına Alınmasına İlişkin 24/48/EG sayılı Avrupa Birliği Yönergesi ile Getirilen Temel Esaslar ve Türk Hukukuyla Mukayese. *E-Akademi Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi*, (39).
- Business Software Alliance (BSA), Retrieved: 08.07.2008, http://global.bsa.org/idcglobalstudy2007/pr/pr_turkey.pdf.
- Centel, N. (2002). *Türk Ceza Hukukuna Giriş*. İstanbul: Beta Basım.
- IIPA (International IntellectualPropertyAlliance). 2001 Special 301 Report (Turkey), Retrieved: 08.07.2008, <http://www.iipa.com/rbc/2001/2001SPEC301TURKEY.pdf>.
- IIPA (International IntellectualPropertyAlliance). 2002 Special 301 Report (Turkey), Retrieved: 03.03.2015, <http://www.iipa.com/rbc/2002/2002SPEC301TURKEY.pdf>.
- IIPA (International IntellectualPropertyAlliance). 2003 Special 301 Report (Turkey), Retrieved: 10.07.2008, <http://www.iipa.com/rbc/2003/2003SPEC301TURKEY.pdf>.
- IIPA (International IntellectualPropertyAlliance). 2004 Special 301 Report (Turkey), Retrieved: 10.07.2008, <http://www.iipa.com/rbc/2004/2004SPEC301TURKEY.pdf>.
- IIPA (International IntellectualPropertyAlliance). 2005 Special 301 Report (Turkey), Retrieved: 10.03.2015, <http://www.iipa.com/rbc/2005/2005SPEC301TURKEY.pdf>.
- IIPA (International IntellectualPropertyAlliance). 2006 Special 301 Report (Turkey), Retrieved: 12.03.2015, <http://www.iipa.com/rbc/2006/2006SPEC301TURKEY.pdf>.
- IIPA (International IntellectualPropertyAlliance). 2007 Special 301 Report (Turkey), Retrieved: 10.07.2008, <http://www.iipa.com/rbc/2007/2007SPEC301TURKEY.pdf>.
- IIPA (International IntellectualPropertyAlliance). 2008 Special 301 Report (Turkey), Retrieved: 15.03.2015, <http://www.iipa.com/rbc/2008/2008SPEC301TURKEY.pdf>.
- IIPA (International IntellectualPropertyAlliance). 2009 Special 301 Report (Turkey), Retrieved: 15.03.2015, <http://www.iipa.com/rbc/2009/2009SPEC301TURKEY.pdf>.
- IIPA (International IntellectualPropertyAlliance). 2010 Special 301 Report (Turkey), Retrieved: 16.03.2015, <http://www.iipa.com/rbc/2010/2010SPEC301TURKEY.pdf>.
- IIPA (International IntellectualPropertyAlliance). 2014 Special 301 Report (Turkey), Retrieved: 20.03.2015, <http://www.iipa.com/rbc/2014/2014SPEC301TURKEY.PDF>.
- Karahan, S., Suluk, C., Saraç, T., & Nal, T. (2007). *Fikri Mülkiyet Hukukunun Esasları*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Özçelik, Z.B. & Özçelik, C. (2012). Araştırma: Türkiye'de Sınai Mülkiyet Hakları. *Mühendis ve Makina*. (629): 14-20.

- Soyak, A. (2005). Fikri ve Sınai Mülkiyet Haklarının Tanımı ve Tarihsel Gelişimi. *Legal Fikri ve Sınai Haklar Dergisi*, (1): 11-30.
- Suluk, C. (2006). Fikri Mülkiyet Haklarına Genel Bakış. *Hukuk Dünyası*, 16 (1): 45-55.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. Fikir Hırsızlığı (Korsan) Nedir?, Retrieved: 11.03.2015, <http://www.telifhaklari.gov.tr/ana/sayfa.asp?id=320>.
- Taş, S. (2006). Fikri ve Sınai Mülkiyet Alanındaki Sorunlar, Gelişmeler ve Türkiye-AB İlişkileri Açısından Bir Değerlendirme. *Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F. Dergisi*, (10): 80-95.
- TDK (Türk Dil Kurumu), www.tdk.gov.tr.
- Tekdemir, Y. (2003). Marka Hakkının Tükenmesi İlkesi ve Paralel İthalat Sorununa İktisadi Bir Yaklaşım 1. Farklı Tükenme Rejimleri 2. Türkiye İçin Politika Önerisi. *Rekabet Dergisi*, (13): 3-33.
- Tekin, G. (2006). *Türkiye’de Fikri Mülkiyet Kültürünün Yerleşmesine Yönelik Korsan Yayıncılığın Etkileri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tekinalp, Ü. (1999). *Fikri Mülkiyet Hukuku*. İstanbul: Beta Yayınları.